Javaslatok a Dráva rész-vízgyűjtőt érintő intézkedésekre

Vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek állapotának javítása

Pecze János / Burián Alajos
Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

"Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítése”
(KEOP-2.5.0/A)

A Vízgyűjtő-Gazdálkodási Tervezés alapjai I.

Víz Keretirányelv (VKI) - A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a számukra biztosított megfelelő vízmennyiséget is.

A Vízgyűjtő-Gazdálkodási Tervezés alapjai II.

A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet - *„A vízgyűjtő-gazdálkodási terv tartalmazza a vízgyűjtők jellemzőinek, a környezeti célkitűzéseknek és a vizek jó állapotának elérése érdekében - a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal együtt - azokat a tevékenységeket, beavatkozásokat, amelyek hatással lehetnek a vizek mennyiségi, minőségi és ökológiai állapotára, valamint ezen hatások elemzését, továbbá a vizek jó állapotának elérése érdekében tett és teendő intézkedéseket, intézkedési programokat, a vizek állapotának jellemzéséhez szükséges monitoring programmal együtt.”*

Dráva rész-vízgyűjtő (HU_3)

Dráva rész-vízgyűjtő (HU_3) és alegységei

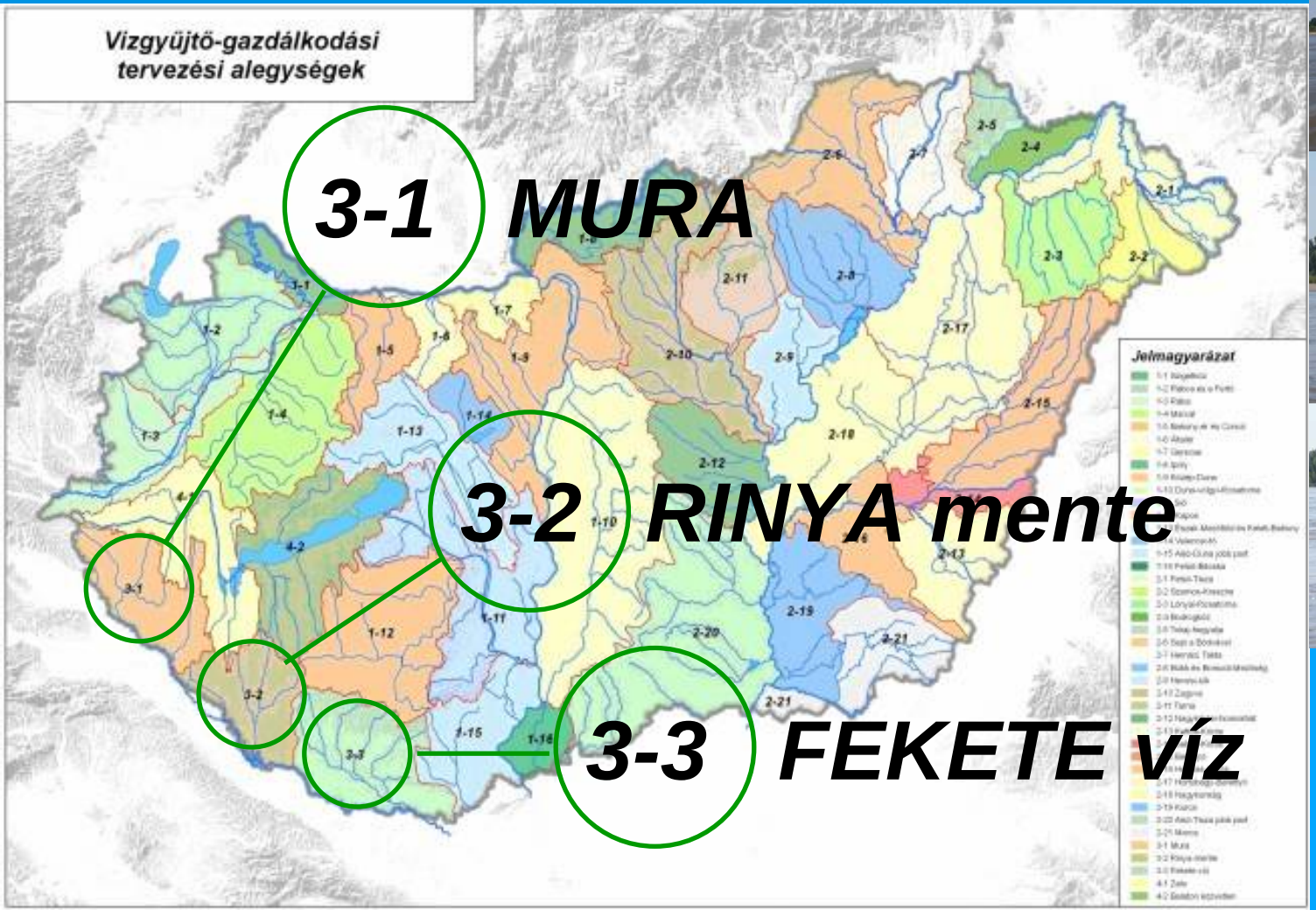

A Mura tervezési alegység

Nem erősen módosított víztestek

Erősen módosított víztestek

A 3-1 MURA alegység jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestjei

Felszíni víztestek: 28 db, melyből erősen módosított 6 db, (Bakónai patak és vízrendszere, Berki patak, Birkitói árok, Kebele patak, Lendva, Szaplányos patak)

Főbb vízfolyások: **Mura**, Kerka, Kerca, Principális csatorna, Alsó Válicka, Cserta, Lendva, Cupi patak, Bakónaki patak, Kebele patak, Szentgyörgyvölgyi patak, Szaplányos patak

Állóvíz víztestek: 1 db (Mórichelyi halastavak)

Felszín alatti víztestek: 5 db (Mura vidék sekély porózus, Mura vidék hideg porózus, Délnyugat-dunántúl porózus termál, Közép-dunántúli termálkarszt, Nyugat-dunántúli termálkarszt)

A MURA víztest

Víztest neve: *Mura*

Azonosító: AEP816

Hossza: *47.388 km*

Víztest jellege: *természetes víztest*

Magassági kategória: *dombvidék*

Geológiai kategória: *meszes*

Vízgyűjtő mérete: *11500 km2*

A Rinya-mente tervezési alegység

Nem erősen módosított víztestek

Erősen módosított víztestek

A 3-2 RINYA mente alegység jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestjei

Felszíni víztestek: 25 db, melyből erősen módosított 8 db, (Görgetegi Rinya, Lábodi Rinya felső, Taranyi Rinya, Taranyi Rinya és mellékvízfolyásai, Tekeres berki patak és mellékvízfolyásai, Dombó)

Főbb vízfolyások: **Dráva felső**, Babócsai Rinya és mellékvízfolyásai, Taranyi Rinya és mellékvízfolyásai, Lábodi Rinya-alsó, -felső, Dombó csatorna-alsó, -felső,

Állóvíz víztestek: 4 db

(Lábodi halastórendszer, Simongáti halastavak, Taranyi halastó-rendszer, Gyékényesi kavicsbánya tó)

Felszín alatti víztestek: 6 db (Rinya mente vízgyűjtő sp. 3.2.1, p. 3.2.1, Dráva völgy Barcs felett sp. 3.2.2, p. 3.2.2)

A DRÁVA felső víztest

Víztest neve: *DRÁVA felső*

Azonosító: AEP439

Hossza: *38.86 km*

Víztest jellege: *természetes víztest*

Magassági kategória: *dombvidék*

Geológiai kategória: *meszes*

Vízgyűjtő mérete: *28000 km2*

A Fekete-víz tervezési alegység

Nem erősen módosított víztestek

Erősen módosított víztestek

A 3-3 FEKETE víz alegység jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestjei

Felszíni víztestek: 32 db, melyből erősen módosított 18 db, (Almás patak felső, Gyöngyös főág és mellékvízfolyásai, Almás patak alsó, Bükkösdi víz, Egerszegi csatorna, Egyesült Gyöngyös, Fekete víz, Gyöngyös Nyugati ág alsó, Hegyadó patak, Körcsönye csatorna, Okorköz csatorna és mellékvízfolyásai, Okor-Bükkösdi víz, Pécsi víz alsó, Vályogvető árok , Bükksödi árapasztó, Dráva alsó, Pécsi víz és mellékvízfolyásai, Régi Fekete víz)

Főbb vízfolyások: **Dráva alsó**, Pécsi víz alsó, -középső és -mellékvízfolyásai, -mellékvízfolyásai, Bükkösdi víz és mellékvízfolyásai, Almás patak, Gyöngyösök, fekete víz

Állóvíz víztestek: 2 db (Pellérdi halastavak, Sumonyi halastavak)

Felszín alatti víztestek: 13 db (Főbb: Fekete víz vízgyűjtő sp. 3.3.1, p. 3.3.1, Dráva völgy Barcs alatt sp. 3.3.2, p. 3.3.2, Mecsek sh. 1.12, h. 1.12)

A DRÁVA alsó víztest

Víztest neve: *DRÁVA alsó*

Azonosító: AEP438

Hossza: 127*.49 km*

Víztest jellege: *erősen módosított*

Magassági kategória: *síkvidéki*

Geológiai kategória: *meszes*

Vízgyűjtő mérete: *35000 km2*

A vizek állapota jelenleg

Víztest neve: *MURA*

- Erősen módosított: NEM, természetes
- Ökológiai állapota: NEM JÓ
- Kémiai állapota: JÓ
- Jó állapot/potenciál elérése: 2027

Víztest neve: *DRÁVA felső*

- Erősen módosított: NEM, természetes
- Ökológiai állapota: NEM JÓ
- Kémiai állapota: NINCS ADAT

Jó állapot/potenciál elérése: 2027 (enyhébb ökológiai állapot)

Víztest neve: *Dráva alsó*

- Erősen módosított: IGEN
- Ökológiai állapota: JÓ
- Kémiai állapota: JÓ
- Jó állapot/potenciál elérése: fenntartandó

Jelentős vízgazdálkodási problémák

Vízfolyások szabályozottsága

- Kis- és középvízi mederszabályozás (hossz és keresztirányú művek, partbiztosítások összesen Drávaszabolcs – Barcs között mintegy 146 db)
- Nagyvízi mederszabályozás (árvízvédelem, árvízvédelmi töltések)
- Duzzasztók és vízerőművek hatásai, tározóterek, vízszintingadozás
- Hullámterek, árterek állapota, vízlevezető képesség fenntartása
- Meder állapota, zátonyosodás, fenntartás és fenntartottság
- Hordalékháztartás, zátonyképződés, mederváltozás, eróziók
- DDNP, NATURA 2000 területek, környezet- és természetvédelem
- Víziközlekedés (hajózhatóság, hajóút, víziturizmus)
- Horgászat, halászat, rekreáció
- Átfogó folyógazdálkodás – folyó használat – folyógazdálkodási tervezés
- Dráva – Mura jövője, döntést alátámasztó tanulmányok, szakértői vizsgálatok az intézkedések kidolgozásához

Tápanyag és szervesanyag terhelés

- Elsősorban a rész-vízgyűjtőkről becsatlakozó víztestek esetében

A Dráva szabályozása, mellék- és holtágak

A Dráva szabályozása

- Túlfejlett kanyarok átvágása az 1700-as évek végétől. Következmény: mintegy 46 kanyar levágásával 40 %-kal rövidült a folyó hossza;

- Két világháború között a nem volt szabályozás

- A II. világháborút kövezően épültek a kereszt és hossz irányú művek, partbiztosítások, mellékág elzárások magyar és horvát oldalon

Mellékágak

- Összesen 29 db mellékágból 19 db értékes, ebből 16 db azonnal beavatkozást igényel (magyar és magyar-horvát közös területen lévők)

- Mellékág rehabilitációs tervezés jelenleg is folyik (7 db mellékág elvi szinti terve kész)

Holtágak

- Összesen 11 db holtág – vízpótlás, illetve rehabilitáció szükséges

Erőművek a Dráván

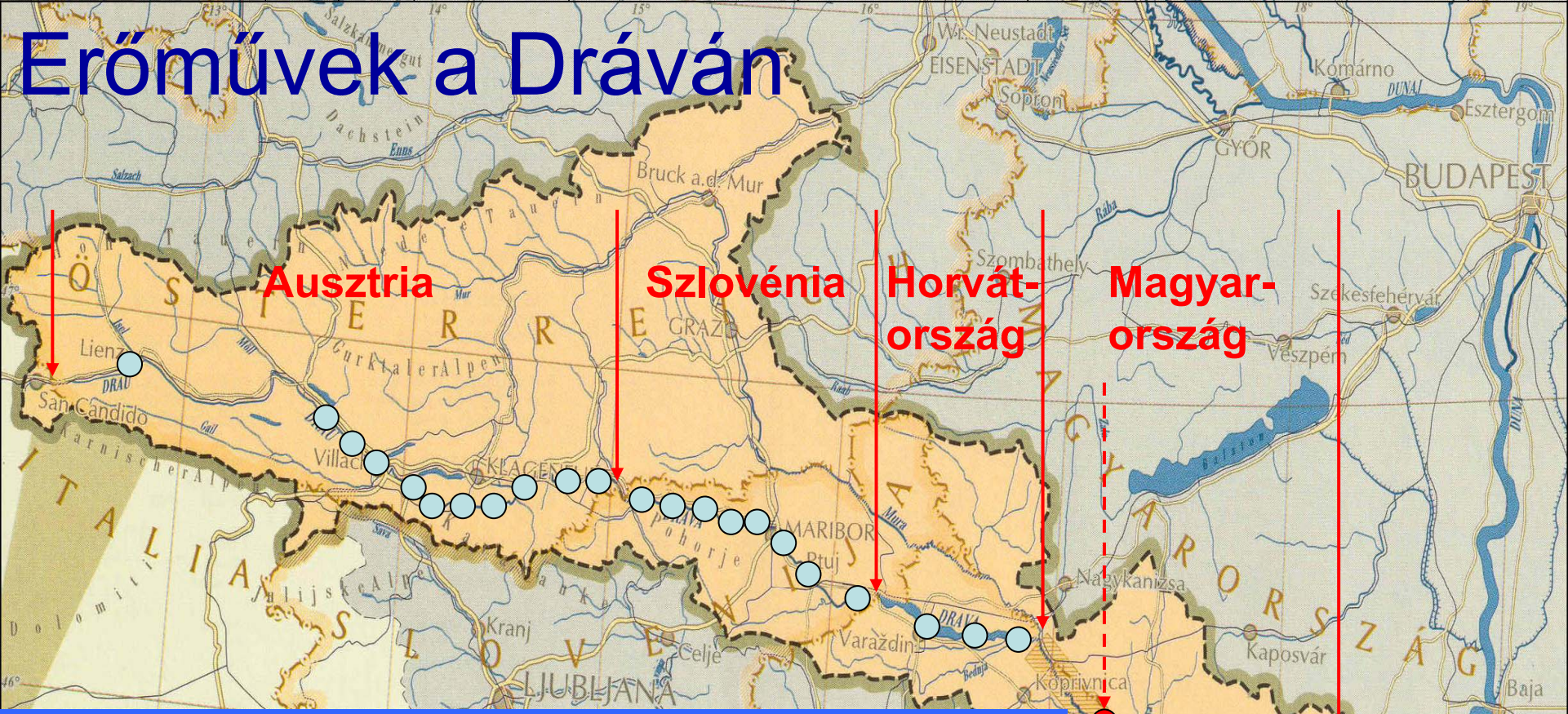

1. Dubrava 254+000
2. Cakovec 278+000
3. Varazsd 302+000
4. Formin 353+000
5. Zlatolicje 383+600
6. Mariborski otok 389+500
7. Fala 405+100
8. Ozbalt 413+700
9. Vuhred 426+300
10. Vuzenica 439+500
11. Dravograd 451+400
12. Lavamüd 468+500
13. Schwabeck 474+600
14. Edling 491+000
15. Annabrücke 515+400
16. Ferlach-Maria rain 530+400
17. Feistritz-Ludmannsdorf 539+400
18. Rosegg-St Jakob 554+400
19. Villach 580+800
20. Kellerberg 590+900
21. Paternoin 601+200 fkm
22. Strassen-Amlach 715+700

Főbb intézkedések csoportosítása

1. Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése
2. Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása
3. Vízfolyások szabályozottságának csökkentése
4. Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása
5. Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések
6. Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések
7. Átfogó, országos intézkedések

Vízfolyások szabályozottságának csökkentése

1. Nagy folyók szabályozottságát csökkentő intézkedések
2. Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
3. Partmanti védősávok (puffer zóna) kialakítása
4. Duzzasztók és zsilipek üzemeltetése az alvízi szempontok és a hosszirányú átjárhatóság figyelembe vételével
5. Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések
6. Hajózhatóság biztosítása a kijelölt hajóúton
7. Külföldi partner igényeinek figyelembe vétele
8. Mederrehabilitáció

Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések

1. Nemzeti parki és NATURA 2000 területek
2. Mentett oldali holtágak és mélyárterek vízellátása
3. Felszíni vízhasználatok átalakítása
4. Külföldi partner igényeinek figyelembe vétele - egyeztetés
5. Élőhely feltárása, kezelési tervek készítése
6. Felszíni vízhasználatok megszüntetése, átalakítása; vízpótlás és egyéb speciális intézkedések az élőhelyek védelme értelmében

Átfogó, országos intézkedések

1. Vizsgálatok (környezeti hatásvizsgálatok)
2. Engedélyezési eljárások
3. Monitoring fejlesztése
4. Információk biztosítása, nyilvánosság
5. Költségmegtérülés elvének érvényesítése
6. Képességfejlesztés (K+F, szakemberképzés, stb.)

Feladatok

1. **2009** – a Vízgyűjtő-Gazdálkodási Terv elkészítése benne az intézkedési programmal, elfogadtatás
2. **2010** – árpolitika bevezetése (fenntartható fejlődés)
3. **2012** – az intézkedési program végrehajtásának megkezdése
4. **2015** – a környezeti célok elérése

2015 utáni határidők és enyhébb célkitűzések okai

Víztest neve: *MURA*

Jó állapot/potenciál elérése: 2027, **az intézkedések után az ökoszisztéma helyreállításához időre van szükség; társadalmi korlát (gazdaságon kívül eső kemény ellenérdek)**

Víztest neve: *Dráva felső*

Jó állapot/potenciál elérése: 2027 (enyhébb ökológiai állapot), **a probléma más országok közreműködése nélkül nem oldható meg**

Víztest neve: *Dráva alsó*

Jó állapot/potenciál elérése: **fenntartandó**

A legfontosabb kérdések a résztvevők felé

1. Egyetért-e a javasolt célokkal, intézkedésekkel, koncepciókkal? Ha nem, mi az, amit módosítana?
2. A javasolt intézkedések közül melyeket tartja reálisan megvalósíthatónak 2015-ig, és melyeket 2021-ig, illetve 2027-ig?
3. Az Ön szervezete milyen szerepet tud vállalni a tervezett intézkedések megvalósításában, a vizek állapotának javításában?
4. Amennyiben egy tervezett intézkedés az Ön által képviselt szervezet számára ebben a formában nem támogatható, mi ennek az oka, és lát-e olyan kompromisszumot, amely a szervezet részére még elfogadható, miközben a vizek állapota is javítható?